

ПСИХОЛОГИЯ

Една от най-желаните специалности в България

24

Специалност на фокус

Ако трябва да започнем най-задълбочено, нека анализираме какво е „психология“. Значението в буквален превод идва от гръцките ψυχή – душа, дух и λόγος – наука. В съвременността думите „дух“ и „душа“ са останали по-скоро в полето на теологията и философията. Затова най-точно – психологията е научна дисциплина, изучаваща умствените процеси и поведението на хора или животни, като често прилага научния метод при лабораторни изследвания. Макар че психологическото познание обикновено се използва за оценка и третиране на проблеми с психическото здраве, то служи и за разбиране и разрешаване на проблеми от много други области – от образование до разкриване на криминални престъпления.

Психология в конкретика

Кого наричаме психолог? Това е професионален практикуващ и изследовател, участващ в дисциплината. Има различни видове психолози и те могат да бъдат класифицирани като социални, поведенчески и когнитивни учени. Някои от тях се опитват да разберат ролята на психичните функции в индивидуалното и социалното поведение. Освен това други изследват физиологичните и биологичните процеси, които са в основата на когнитивните функции и поведението. Психолозите изследват поведението и психичните процеси, включително възприятие, познание, внимание, емоции, интелигентност, субективни преживявания, мотивация, функциониране на мозъка и човешката лич-

ност. Интересите на психолозите се разпростират върху междуличностните отношения, психологическата устойчивост, устойчивостта на семейството и други области в социалната психология. Психолозите също разглеждат несъзнателния ум. Изследователските психолози използват емпирични методи, за да направят извод за причинно-следствени и корелационни връзки между психосоциалните променливи. Някои, но не всички, клинични и консултативни психолози разчитат на символична интерпретация.

Докато психологическите знания често се прилагат за оценка и лечение на психични проблеми, те също са насочени към разбиране и решаване на проблеми в няколко сфери на човешката дейност. Според много сведения психологията в крайна сметка има за цел да бъде в полза на обществото.

Какви предмети се изучават

Психологията е от този род науки, които не се влияе от националните особености на университетите, в които се преподава. С други думи – има голямо припокриване на учебните планове у нас и в чужбина, дори в случаите, когато подредбата на отделните дисциплини е малко по-различна. Традиционно обучението започва с исторически преглед на основните течения в психологическата наука. (Същото впрочем се прави и в други хуманитарни специалности – философия, културология, политология и т.н.)

След това се преминава към различните дялове на науката. При бакалавърските програми те са само очертани, без да се навлиза в твърде много детайли, докато в магистратурите обикновено се поставя акцент само върху 1-2, избрани от самите студенти. Сред конкретните предмети, които се изучават, са: народопсихология, психолингвистика, етика, история на психологията, логика, реторика и т.н. В българските университети понякога има и часове по чужд език, което по принцип не е практика в другите страни, но пък в никакъв случай не е минус.

Какви качества са необходими

Желаещите да завършат психология и да бъдат полезни на своите фирми, учреджения, а и на обществото като цяло, трябва да са в състояние първо да сложат ред в собствения си живот.

Второ, в зависимост от професията, която изберат, психолозите ще трябва да се сблъскат с много неща – от двойки с проблемна връзка, през трудни ученици до престъпници. Ако човек не е в състояние да не мисли за хорските проблеми след като свърши работа, то тази професия надали е подходяща за него. В най-лошия случай цялото натоварване може да се пренесе в личния живот и семейството на психолога, което ни връща към първа точка.

И накрая, няма как да не отбележим едно също очевидно, но много често пропускано условие: способността да преценявате хората и техните качества. Това е особено важно за тези, които ще се занимават с управление на човешки ресурси, но може да се каже за практически всички професии, свързани с психологията.

България

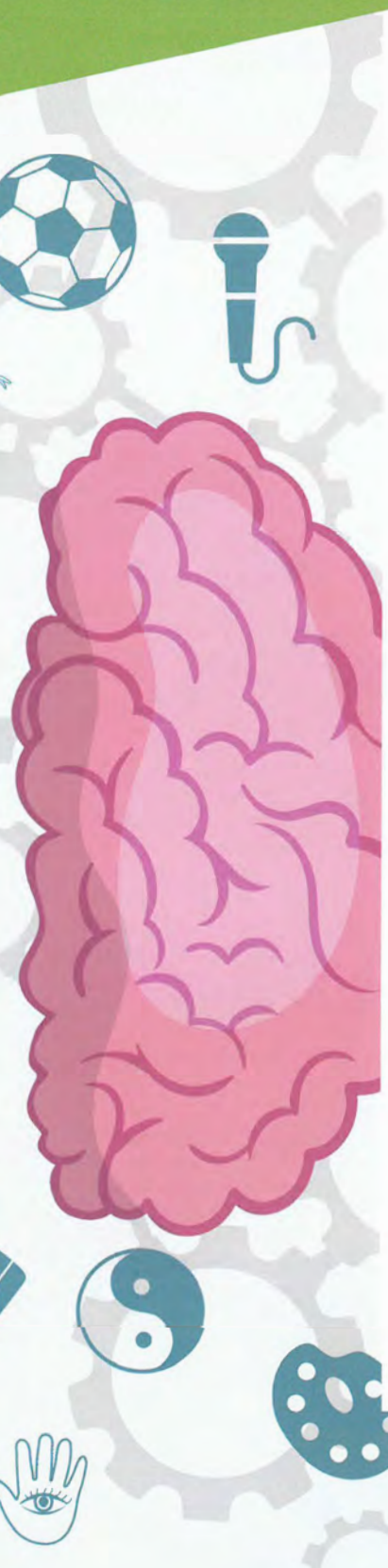
Безспорен лидер в преподаването на психология у нас, според родното образователно министерство, е Софийският университет. Най-старият вуз, който предлага обучение и в бакалавърска и в магистърска степен винаги е на първо място. Но през последните години и Нов български университет все повече трупа точки и няма да е неочаквано, ако през следващата година измести първенеца СУ и застане начело. Добро образование по психология има и в Пловдивския университет, който неизменно е част от първите три места. Надолу класацията е ясна, като всеки един университет, въпреки подреждането, има претенции, че е един от най-добрите, поради изключителните професионалисти, които преподават във всяко едно учебно заведение.

И все пак, нека не забравяме, че образованието, освен преподавателите, е и личен стимул, така че в който и университет да запишете, много неща зависят и от вас.

ТОП университети в България

Място	Университет	Град
1	Софийски университет „Св. Климент Охридски“	София
2	Нов български университет	София
3	Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“	Пловдив, Смолян, Кърджали
4	Военна академия „Георги Стойков Раковски“	София
5	Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“	Велико Търново, Враца
6	Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“	Варна, Смолян
7	Бургаски свободен университет	Бургас

Източник: Рейтингова система на висшите училища в България 2022

По света

Както вижгате, най-добрите дестинации за изучаване на специалността са САЩ и Великобритания. На първо място е Харвард, следван от Станфорд и Оксфорд. Все университети, доказали себе си през годините. Важно е обаче да споменем, че родината на съвременните течения с психологията – Германия – не присъства нито в класацията за света, нито в Европа. Това се дължи на различни фактори, но определено не означава, че Германия не е подходяща за учене на тази специалност – дори напротив. Но все пак класациите се измерват по различни показатели и както сме ви съветвали неведнъж – проверете всички образователни класации, но никога не си съставяйте мнение само на база на тях. И все пак, представяме ви топ 10 университета за изучаване на психология в света, както и в Европа.

ТОП 10 университета в света

Място	Университет	Страна
1.	Harvard University	САЩ
2.	University of Oxford	Великобритания
3.	University of Cambridge	Великобритания
4.	Stanford University	САЩ
5.	UCL	Великобритания
6.	Yale University	САЩ
7.	Columbia University	САЩ
8.	University of Michigan-Ann Arbor	САЩ
9.	University of California (UCLA)	САЩ
10.	University of Amsterdam	Нидерландия

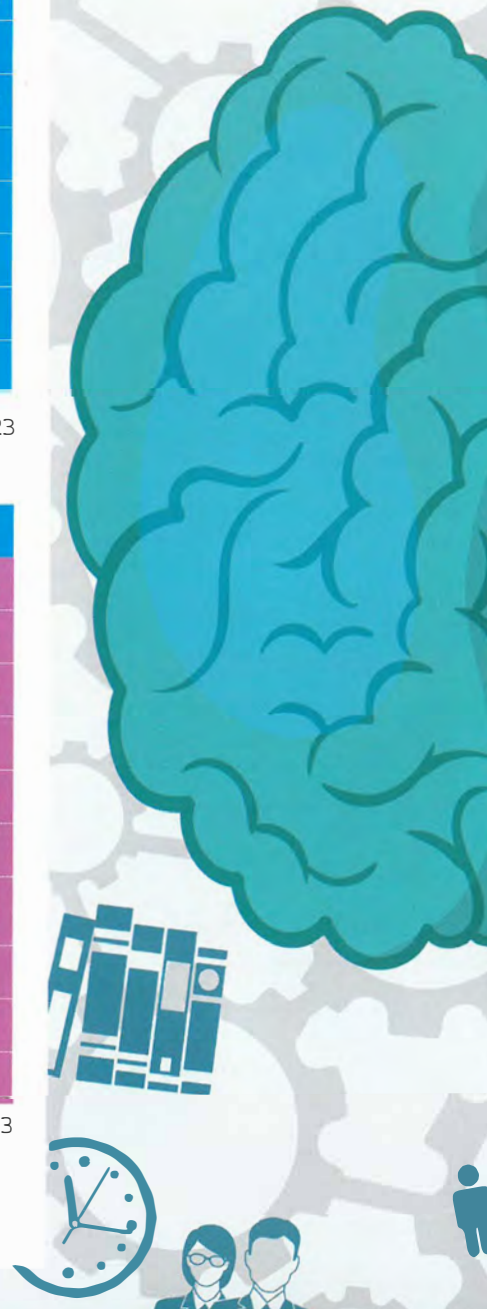
Източник: QS Ranking 2023

ТОП 10 университета в Европа

Място	Университет	Страна
1.	University of Oxford	Великобритания
2.	University of Cambridge	Великобритания
3.	UCL	Великобритания
4.	University of Amsterdam	Нидерландия
5.	King's College London	Великобритания
6.	KU Leuven	Белгия
7.	The London School of Economics and Political Science	Великобритания
8.	Utrecht University	Нидерландия
9.	The University of Edinburgh	Великобритания
10.	University of Groningen	Нидерландия

Източник: QS Ranking 2023

Психологията
е от този
род науки,
който не се
влие от
националните
особености на
университетите
в които се
преподава

Реализация

Голямото мнозинство от психолозите работят в три области – клиничната, консултативната и училищната психология, но възможностите за кариерна реализация не се изчерпват с това. Например – в бъдеще ще се търсят все повече нови специалисти по индустриалната и организационна психология. Това е така, защото новите практики в мениджмънта залагат много на оптималната мотивация на служителите. Психолозите могат да се занимават и със социални дейности и интеграция на малцинствата – нещо, за което в България трябва да започне да се говори от добре образовани професионалисти.

А ако трябва да сме конкретни: възможност за реализация на длъжността психолог в институциите и организациите, както следва: детски градини, начални и средни училища, гимназии и висши учебни заведения; в системата на правото; полицията и армията; в системата на здравеопазването като психолог и при наличие на допълнителна квалификация за длъжността клиничен психолог; в производствените предприятия; търговски фирми; финансови учреждения; рекламни бюра и агенции; в политически неправителствени организации и фондации; в частни кабинети за психологични услуги; в научно-изследователски институции; психологични лаборатории и национални и международни проекти.

Напомняме ви и нещо, което не бива да забравяме – популярността на специалност Психология е нож с две остриета – конкуренцията на пазара на труда също ще се засилва.

Любопитно: Каква е разликата между психоанализа срещу психиатрия?

Благодарение на филмите (най-вече американски) сме свикнали да виждаме психоанали-

тици. Те говорят сложно и бавно, с авторитетен тембър и накрая стигат до извода, че пациентът им е „пасивно-агресивен“. Така или иначе – това е сред най-желаните възможности за професионална реализация. Работата на психоаналитиците е отговорна и включва както индивидуални, така и групови (например семейни) консултации. Засага не е твърде популярна в България, но големият брой психолози, които не могат да си намерят работа по специалността вероятно ще промени това в близките години. Единственото нещо, за което трябва да предупредим е, че най-успешните психоаналитици завършват и докторантура в тази област.

Психиатрията е колкото сродна, толкова и различна от психоанализата. Много хора погрешно смятат психиатрите за психолози, но всъщност те завършват медицина и в следствие специализират психиатрия. Тоест – те са преди всичко лекари и се занимават с много тежки клинични случаи. Но и сходствата не са малко – много от учебните дисциплини, които изучават психолозите, рано или късно попадат и в програмата на психиатрите. За разлика от аналитиците, психиатрите могат да преписват лекарства и да превръщат към други лекари. Като стана дума за лекарства, най-разпространената критика към психиатрите е именно прекомерното изписване на антидепресанти, някои от които могат да предизвикат зависимости.

**Беспорен лидер
в преподаването
на психология у
нас, според
родното
образователно
министерство, е
Софийският
университет**